

		<i>Inhoudsopgave</i>	vii
		<i>Afkortingen</i>	xvi
HFDST	1	Inleiding	
	1	Wat is omgevingsrecht?	3
	2	Omgevingsproblemen	5
	3	Geschiedenis van het omgevingsrecht	7
	3.1	Milieuhygiënerecht	7
	3.2	Ruimtelijk ordeningsrecht	10
	3.3	Waterrecht	11
	3.4	Natuurbeschermingsrecht	14
	3.5	Omgevingsrecht	16
	4	Beginselen van omgevingsrecht	18
	5	Wetgeving op het terrein van het omgevingsrecht	20
	5.1	Milieuwetgeving	22
	5.2	Ruimtelijke wetgeving	27
	5.3	Waterwetgeving	29
	5.4	Natuurbeschermingswetgeving	32
	5.5	Omgevingswetgeving	35
	6	Opzet van dit boek	36
HFDST	2	Doorwerking van internationaal en Europees recht in het omgevingsrecht	
	1	Inleiding	39
	2	Doorwerking van het internationale recht in omgevingsrecht	40
	2.1	Inleiding	40
	2.2	Milieubeginselen voortvloeiend uit internationaal gewoonterecht	41
	2.3	Milieuproblematiek in internationale verdragen	42
	2.4	Soft law op het gebied van internationaal milieurecht	44
	2.5	Milieuproblematiek in internationale jurisprudentie	45
	2.6	Doorwerking in het nationale omgevingsrecht	47
	2.6.1	Algemeen	47
	2.6.2	Directe en indirecte toepassing door de nationale rechter	48
	2.6.3	Criteria directe werking internationaalrechtelijke bepalingen	49
	3	Doorwerking van het Europese recht in het omgevingsrecht	50
	3.1	Inleiding	50
	3.2	Grondslagen van het Europese milieurecht	51
	3.2.1	Algemeen	51
	3.2.2	Integratiebeginsel	52
	3.2.3	De milieutitel in het EG-Verdrag: art. 174-176	52
	3.2.4	Interne markt-wetgeving en milieubescherming (art. 95 EG)	54
	3.3	Harmonisatie van nationale milieuwetgeving	55

	3.3.1	Algemeen	55
	3.3.2	Minimumharmonisatie en verdergaande nationale maatregelen	57
	3.4	Interne markt en milieubescherming	59
	3.4.1	Algemeen	59
	3.4.2	Financiële handelsbelemmeringen: art. 25 en 90 EG	60
	3.4.3	Niet-financiële handelsbelemmeringen: art. 28 en 29 EG	61
	3.4.4	Vrij verkeer van kapitaal en ruimtelijke ordening	64
	3.4.5	Staatssteun en milieu	64
	3.5	Wijzen van doorwerking EG-omgevingsrecht in de nationale rechtsorde	65
	3.5.1	Algemeen	65
	3.5.2	Directe werking	65
	3.5.3	Richtlijnconforme interpretatie	70
	3.5.4	Staatsaansprakelijkheid wegens schending gemeenschapsrecht	72
	3.6	Rechtsbescherming tegen EG-milieubesluiten	72
HFDST	3	Milieueffectrapportage en strategische milieubeoordeling	
	1	Informatieverstrekking; algemeen	77
	2	Milieueffectrapportage; de richtlijnen	78
	3	Milieueffectrapportage; het Nederlandse stelsel	79
	3.1	De mer-procedure voor besluiten	79
	3.2	De mer-plichtige besluiten	80
	3.3	De inhoud van het MER	80
	3.4	De verruimde reikwijdte van mer-plichtige besluiten	81
	3.5	De drempelwaarden	82
	3.6	Rechtsbescherming	83
	4	Mer-beoordeling	84
	5	De mer-plicht voor plannen	85
			86
HFDST	4	Omgevingskwaliteit	
	1	Inleiding	89
	2	Europees kader	89
	3	Milieukwaliteitsnormen	90
	3.1	Algemene bepalingen voor milieukwaliteitsnormen	91
	3.2	Bevoegdheid tot vaststellen milieukwaliteitsnormen	91
	3.3	Verwezenlijking van milieukwaliteitsnormen	94
	4	Luchtkwaliteit	96
	5	Externe veiligheid	101
	6	Waterkwaliteit	103
	7	Geluidhinder	104

INHOUDSOPGAVE

	7.1	Inleiding	104
	7.2	Wet geluidhinder	105
	8	Bodem	107
	8.1	Inleiding	107
	8.2	Preventieve regels op grond van de Wet bodembescherming	108
	8.3	Sanering van bestaande verontreinigingen	108
	8.4	Kostenverhaal	110
	9	Afwijken van milieukwaliteitsnormen: de Interimwet stad-en-milieubenadering	110
HFDST	5	Plannen	
	1	Inleiding	115
	2	Europees kader	116
	3	Milieubeleidsplannen	118
	3.1	Algemeen	118
	3.2	Totstandkoming	120
	4	Afvalstoffenplan: het landelijk afvalbeheersplan	121
	4.1	Algemeen, reikwijdte en inhoud	121
	4.2	Totstandkoming	122
	5	Ruimtelijke plannen: structuurvisies	123
	5.1	Algemeen	123
	5.2	Totstandkoming	125
	6	Waterplannen	126
	6.1	Algemeen	126
	6.2	Strategische waterplannen	126
	6.2.1	Het nationale waterplan	126
	6.2.2	Het regionale waterplan	128
	6.2.3	Totstandkoming van strategische waterplannen	128
	6.3	Beheerplannen	128
	6.3.1	Totstandkoming rijksbeheerplan	129
	6.3.2	Totstandkoming beheerplannen van het waterschapsbestuur	129
	7	Plannen voor de natuur	130
	7.1	Algemeen	130
	7.2	Plannen voor natuurbeleid	131
	7.2.1	Natuurbeleidsplan	131
	7.2.2	Soortenbeschermingsplannen	132
	7.2.3	Structuurvisie Natuur en Landschap	133
	7.3	Totstandkoming	134
	8	De juridische betekenis van plannen	134
	9	Afstemming van beleidsplannen	138
	9.1	Algemeen	138
	9.2	Afstemmingsregelingen	138
	9.3	Omgevingsplan	140

HFDST	6	Vergunningen, ontheffingen, vrijstellingen en algemene regels	
	I	Inleiding	145
	2	Europees kader	146
	3	Totstandkoming en rechtsbescherming	147
	3.1	Uniforme openbare voorbereidingsprocedure	147
	3.2	Rechtsbescherming	148
	4	De Wet milieubeheer: vergunningen en algemene regels	150
	4.1	Inleiding	150
	4.2	Het begrip inrichting in de zin van de Wm	150
	4.3	Algemene regels	152
	4.4	Wm-vergunning	155
	4.4.1	De Wm-vergunningplicht: een inrichting waartoe een gpbv-installatie behoort en inrichtingen genoemd in bijlage I Barim	155
	4.4.2	Bevoegd gezag	157
	4.4.3	Normadressaat	158
	4.4.4	Verskillende soorten vergunningen	159
	4.4.5	Verskillende veranderingen / verschillende regimes	160
	4.4.6	Beoordelingskader: aandachtscriteria	163
	4.4.7	Beoordelingskader: besliscriteria	165
	4.4.8	Beoordelingskader: Beste beschikbare technieken	170
	4.4.9	Duur van de vergunning	176
	4.4.10	Totstandkoming en rechtsbescherming	176
	4.4.11	Wijziging of intrekking van vergunningen	178
	4.5	De Wm-vergunning en het beheer van afvalstoffen	180
	4.5.1	Wm-vergunning	180
	4.5.2	Andere instrumenten voor het beheer van afvalstoffen	183
	4.6	Emissievergunningen	185
	4.6.1	Inleiding	185
	4.6.2	Handelssystemen voor broeikasgasemissierechten en NOx-emissierechten	186
	4.6.3	De emissievergunningplicht	187
	4.6.4	Inhoud van de emissievergunningen	188
	4.6.5	Rechtsbescherming	190
	4.7	Chemische stoffen: registratie en autorisatie	191
	4.7.1	Inleiding	191
	4.7.2	De registratie in het kader van REACH	192
	4.7.3	De autorisatie in het kader van REACH	192
	4.7.4	Bevoegde instanties	193
	4.7.5	Recente ontwikkelingen: eerste stappen ter uitvoering van REACH	193
	5	De Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden: de toelating	194

5.1	Inleiding	194
5.2	Het toelatingsinstrument	195
5.3	Bevoegd gezag	196
5.4	Het beoordelingsstelsel	196
5.5	Beleidsruimte voor de lidstaat tot het maken van uitzonderingsregelingen	197
5.6	Nieuwe EG-ontwikkelingen	197
6	De Wet ruimtelijke ordening: algemene regels, ontheffingen en vergunningen	198
6.1	Het bestemmingsplan	198
6.1.1	Algemeen	198
6.1.2	Bestemmingen ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening	199
6.1.3	Regels met het oog op de aan de grond gegeven bestemmingen	202
6.1.4	Milieunormen in het bestemmingsplan, bedrijvenlijsten	204
6.1.5	Juridische betekenis van het bestemmingsplan	207
6.1.6	Begrenzing plangebied en soorten bestemmingsplannen	207
6.1.7	Actualiseringsplicht	208
6.1.8	Flexibiliteit binnen het bestemmingsplan	208
6.1.9	Totstandkoming en rechtsbescherming bestemmingsplan	211
6.2	Beheersverordening als alternatief voor het bestemmingsplan	216
6.3	Afwijken van het bestemmingsplan: buitenplanse ontheffingen en projectbesluit	217
6.3.1	Buitenplanse ontheffingen	217
6.3.2	Projectbesluit	218
6.4	Bevoegdheden van het Rijk en de provincie	221
6.4.1	Inpassingsplannen en projectbesluiten	221
6.4.2	Algemene regels	223
6.4.3	Aanwijzingen	225
6.5	Vorbereidingsbescherming	226
6.6	Aanleg- en sloopvergunning	229
7	De Woningwet: vergunningen en algemene regels	230
7.1	Inleiding	230
7.2	Verbod te bouwen zonder vergunning	230
7.2.1	Verbod behoudens vergunning	230
7.2.2	Het begrip bouwwerk	231
7.3	De bouwvergunning	232
7.3.1	Bouwvergunning en vergunningsvrij	232
7.3.2	Reguliere bouwvergunning versus lichte bouwvergunning	233
7.4	Weigeringsgronden/criteria voor verlenen bouwvergunning	233

7.5	Voorwaarden verbonden aan een bouwvergunning	237
7.6	Aanvraag en beslistermijn	237
7.7	Aanhoudingsplicht	239
8	De Waterwet: vergunningen en algemene regels	240
8.1	Inleiding	240
8.2	Begrippen	241
8.3	De vergunningplichtige handelingen in watersystemen	242
8.4	Bevoegd gezag voor de watervergunning	247
8.5	Toetsingskader, totstandkoming en rechtsbescherming	248
8.5.1	Dwingende weigeringsgrond	249
8.5.2	Aanvullend belangenkader	250
8.5.3	Totstandkoming en rechtsbescherming watervergunning	250
9	Natuurbeschermingswet: vergunningen	251
9.1	Inleiding	251
9.2	De aanwijzing van beschermde gebieden	252
9.2.1	Aanwijzing nationale gebieden	252
9.2.2	Aanwijzing VHR-gebieden	252
9.3	Rechtsgevolgen van de aanwijzingen	254
9.3.1	Beheerplan	255
9.3.2	Vergunning op grond van art. 16 Nbw 1998	257
9.3.3	Vergunning op grond van art. 19d Nbw 1998	260
9.3.4	Overige rechtsgevolgen	267
10	Flora- en faunawet: vrijstellingen en ontheffingen	269
10.1	Inleiding	269
10.2	Beschermde dier en plantensoorten	270
10.3	Verboden ten aanzien van beschermde dier- en plantensoorten	272
10.4	Vrijstellingen en ontheffingen	275
11	Coördinatie	278
11.1	Milieuvergunning – bouwvergunning	279
11.2	Milieuvergunning – watervergunning	280
11.3	Coördinatieregeling hoofdstuk 14 Wm	281
11.4	Coördinatieregelingen Wro	282
11.5	Wet samenhangende besluiten Awb	283
12	De toekomst: de omgevingsvergunning	285
12.1	Inleiding	285
12.2	Reikwijdte	285
12.3	Bevoegd gezag	287
12.4	Toetsingskaders	288
12.5	Deelvergunning en rompvergunning	289
12.6	Gefaseerde vergunningverlening	290
12.7	Procedures	290
12.8	Rechtsbescherming	291

HFDST	7	Handhaving	
	1	Inleiding	295
	2	Europees kader	295
	3	Bestuursrechtelijke handhaving	297
	3.1	Inleiding	297
	3.2	Toezicht	299
	3.3	Bestuursrechtelijke sancties	301
	3.4	Handhaving van de Wabo	307
	4	Strafrechtelijke handhaving	308
	4.1	Ruimtelijke ordening	308
	4.2	Milieu	309
	5	Privaatrechtelijke handhaving	311
	5.1	Inleiding	311
	5.2	Overheid vs. burger	311
	5.3	Burger vs. burger/bedrijf	312
	5.4	Burger vs. overheid	312
	6	Rechtsbescherming tegen sanctiebesluiten	313
		<i>Literatuur</i>	316
		<i>Trefwoordenregister</i>	332

Afkortingen

<i>ABRvS</i>	Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State
<i>ALARA</i>	As low as reasonable achievable
<i>Awb</i>	Algemene wet bestuursrecht
<i>BAT</i>	Best available techniques
<i>Barim</i>	Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer
<i>B en W</i>	College van burgemeester en wethouders
<i>BEVI</i>	Besluit externe veiligheid inrichtingen milieubeheer
<i>Biab</i>	Besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning
<i>Bblb</i>	Besluit bouwvergunningplichtige en licht- bouwvergunningplichtige bouwwerken
<i>BKMW</i>	Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Waterbeheer
<i>Bmw</i>	Bestrijdingsmiddelenwet
<i>Bor</i>	Besluit omgevingsrecht
<i>BR</i>	Bouwrecht
<i>BREF-documenten</i>	BAT Reference documents
<i>Bro</i>	Besluit ruimtelijke ordening
<i>BW</i>	Burgerlijk wetboek
<i>CBv</i>	College van beroep voor het bedrijfsleven
<i>Ctgb</i>	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden
<i>ECHA</i>	European Chemical Agency
<i>EHRM</i>	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
<i>EHS</i>	Ecologische Hoofdstructuur
<i>EG</i>	Europese Gemeenschap
<i>EVOA</i>	EEG-Verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en uit de Europese Gemeenschap
<i>EVRM</i>	Europees Verdrag tot bescherming van de Mens en de fundamentele vrijheden
<i>EU</i>	Europese Unie
<i>EZ</i>	Economische zaken
<i>Ffw</i>	Flora- en faunawet
<i>GGO</i>	Genetisch gemodificeerde organismen
<i>Gpbv</i>	geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging
<i>GS</i>	Gedeputeerde Staten
<i>Gw</i>	Grondwet
<i>Gww</i>	Grondwaterwet
<i>HRL</i>	Habitatrichtlijn
<i>HvJ EG</i>	Hof van Justitie van de EG
<i>IGH</i>	Internationaal Gerechtshof
<i>Ivb</i>	Inrichtingen- en vergunningenbesluit
<i>IPPC</i>	Integrated Pollution Prevention and Control
<i>Ivb</i>	Inrichtingen en –vergunningenbesluit
<i>jo.</i>	juncto (in samenhang met)

AFKORTINGEN

<i>KRW</i>	Kaderrichtlijn water
<i>LAP</i>	Landelijk Afvalbeheersplan
<i>LNv</i>	Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit
<i>M.e.r.</i>	milieueffectrapportage
<i>MER</i>	milieueffectrapport
<i>M en R</i>	Tijdschrift voor Milieu en Recht
<i>Mma</i>	meest milieuvriendelijke alternatief
<i>M.nt.</i>	met noot van
<i>Mor</i>	Ministeriële regeling omgevingsrecht
<i>MvA</i>	memorie van antwoord
<i>MvT</i>	memorie van toelichting
<i>Nbw</i>	Natuurbeschermingswet
<i>Nbw 1998</i>	Natuurbeschermingswet 1998
<i>NSL</i>	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
<i>Pkb</i>	planologische kernbeslissing
<i>PS</i>	Provinciale Staten
<i>REACH</i>	Registration Evaluation Authorisation of Chemicals
<i>RIVM</i>	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
<i>Ror</i>	Richtlijn overstromingsrisicobeheer
<i>SBZ</i>	Speciale beschermingszone
<i>Smb</i>	Strategische milieubeoordeling
<i>Stb.</i>	Staatsblad
<i>Stcrt.</i>	Staatscourant
<i>TO</i>	Tijdschrift voor Omgevingsrecht
<i>Trb.</i>	Tractatenblad
<i>V en W</i>	Verkeer en Waterstaat
<i>VHR-gebieden</i>	Vogel- en habitatrichtlijngebieden
<i>VRL</i>	Vogelrichtlijn
<i>VROM</i>	Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
<i>Wabm</i>	Wet algemene bepalingen milieuhygiëne
<i>Wabo</i>	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
<i>Wbb</i>	Wet bodembescherming
<i>Wed</i>	Wet op de economische delicten
<i>Wet Luvo</i>	Wet luchtverontreiniging
<i>Wgb</i>	Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden
<i>Wm</i>	Wet milieubeheer
<i>Wms</i>	Wet milieugevaarlijke stoffen
<i>Wro</i>	Wet ruimtelijke ordening
<i>WRO</i>	Wet op de Ruimtelijke Ordening
<i>Wsb</i>	Wet samenhangende besluiten Awb
<i>Wvo</i>	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
<i>Ww</i>	Woningwet
<i>Wwh</i>	Wet op de waterhuishouding

